

STIEFKINDEREN VAN DE FILATELIE

POSTBEWIJSZEGELS

In de postwet van 1850 wordt melding gemaakt van het feit, dat er op alle postkantoren postwissels verkrijgbaar zijn voor de verzending van geld. Deze postwissels zijn dan op een ander postkantoor betaalbaar. Het Rijk rekent 2% van het te verzenden bedrag aan provisie voor de verzending.

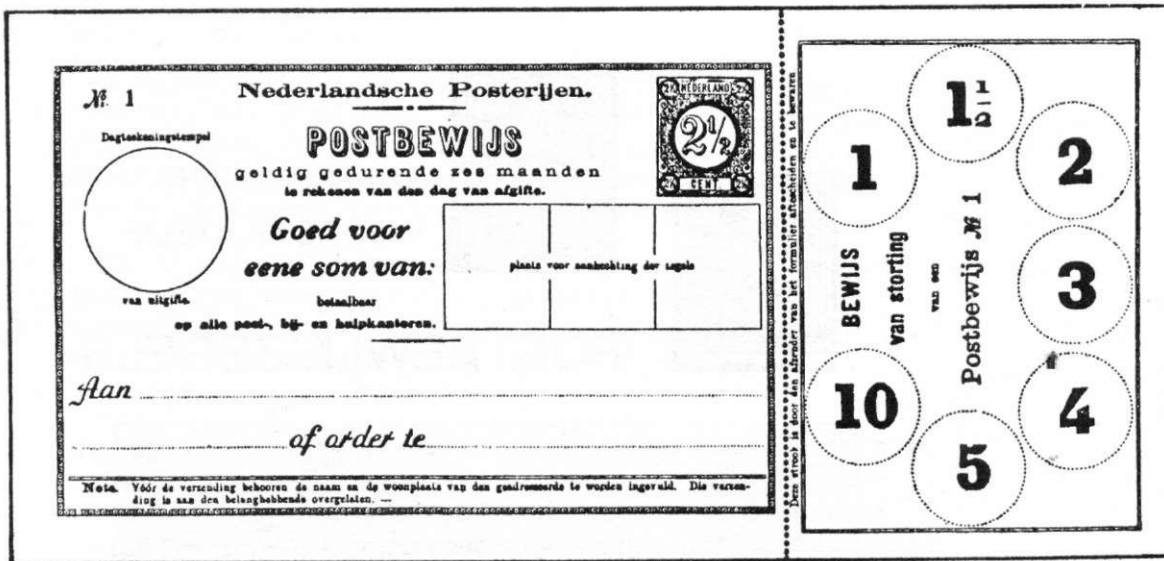
Naast de verzending van poststukken verleent de P.T.T. al vroeg haar diensten in het geldverkeer en bij Koninklijk Besluit van 7 oktober 1884 kondigt de Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid aan, dat hij het gebruik van postwissels gaat stimuleren. Was tot dat moment het gebruik van postwissels hoofdzakelijk beperkt gebleven tot het zakenverkeer, nu wil de minister ook het publiek in de gelegenheid stellen om kleine geldsbedragen op een eenvoudige wijze over te maken.

- INVOERING

De minister kondigt daarom de invoering aan van een gewijzigd postwisselformulier onder de naam van "postbewijs". Men kon de postbewijzen ook in voorraad aanschaffen op het postkantoor en naar behoefte verzenden. Verder kondigt de minister de uitgifte van zeven zegels aan, die eveneens de naam "postbewijs" zullen dragen.

- ZEGELS

De postbewijszegels zijn ontworpen en gedrukt door de

Verkleinde reproductie van een ongebruikt postbewijs-formulier. Be twee delen waren door een perforatie gescheiden en genummerd. Het linkerdeel werd aan de begunstigde gezonden, de verzender behield het rechtergedeelte.

Detail van twee gebruikte linkerdelen waarvan de ingedrukte postzegel van 2½ cent én de postbewijszegels zijn afgestempeld. Door middel van deze postbewijzen werden dus bedragen van resp. 3 en 4 gulden verzonden.

firma Johan Enschedé en Zonen en zij zijn alleen bestemd om te gebruiken voor de postbewijzen. Op 1 december 1884 zijn ze uitgegeven in zeven waarden, namelijk 1, 1½, 2, 3, 4, 5, en 10 gulden.

Het deze zegels was het mogelijk om alle combinaties te maken voor bedragen tussen 1 en 10 gulden, opklimmend met een halve gulden. Het maximaal aantal postbewijszegels dat op één postbewijs gebruikt kon worden was drie stuks (er waren maar drie vakjes voor het opplakken], maar meer was ook niet nodig.

- FORMULIEREN

Het postbewijsformulier bestond uit twee delen. Het linkergedeelte - en dat was nieuw - was voorzien van een zegelafdruk van 2½ cent. Het was dus een uniform recht, ongeacht de grootte van het bedrag. Beide delen waren van een nummer voorzien. Het rechtergedeelte was voorzien van zeven cirkels, waarin een stempelafdruk moest worden geplaatst. Het formulier kostte een halve cent en tesamen met de zegelafdruk van 2½ cent kon men voor 3 cent een bedrag van 10 gulden verzenden.

- GEBRUIK

De aanschaf van postbewijsformulieren en postbewijszegels kon *niet afzonderlijk* gebeuren. De postbeambte moest de zegels op het formulier vasthechten, waarna het formulier op de daarvoor bestemde plaats een dagtekenstempel kreeg. Dit stempel was van belang voor de geldigheidsduur van het postbewijs, dat zes maanden was.

Hen moest zelf naam en adres van de begunstigde invullen en het was verplicht dit op de daarvoor bestemde plaats en met alle nauwkeurigheid te doen. De verzending werd, in tegenstelling tot de andere postwissels, overgelaten aan de koper. Deze moest eerst het rechtergedeelte van het postbewijs afscheuren en als bewijs bewaren en vervolgens het linker-

gedeelte in een enveloppe aan de begunstigde opsturen. Goede men het postbewijs zonder omslag in de brievenbus, dan werd het niet doorgezonden maar aan de afzender geretourneerd. Op het postkantoor van uitbetaling moesten de postbewijszegels door middel van een stempel vernietigd worden. Kort na de invoering werd deze bepaling gewijzigd en moesten de zegels op het kantoor van verzending afgestempeld worden.

In 1895 werden de formulieren gewijzigd. Aan de linkerzijde van het linkergedeelte van het postbewijs werden tien cijfers gedrukt. Men deed dit uit oogpunt van controle. De cijfers, die hoger waren dan het bedrag aan zegels op het postbewijs moesten door de postambtenaar worden weggeknipt. Werd b.v. een bedrag van f 4.-- overgemaakt dan moesten de cijfers 5 tot en met 10 verwijderd worden. Was het bedrag f 4.50, dan moest de helft van het cijfer 5 en de cijfers 6 tot en met 10 worden weggeknipt. Bij een bedrag van f 10.-- behoefde de ambtenaar dus niets te verwijderen.

Een gewijzigd formulier met aan de linkerzijde de ruimte voor de tien waardecijfers, waarvan twee t/m tien door de postbeambte zijn weggeknipt omdat het over te maken bedrag één gulden bedroeg.

- TOT BESLUIT

De postbewijszegels werden niet zo'n succes als men er van verwacht had. De omslachtige manier van behandeling en de daaruit voortvloeiende problemen gaven de posterijen in 1899 aanleiding om het formulier te wijzigen. Er werd besloten om voortaan het bedrag in inkt op het formulier te vermelden. Deze maatregel betekende het einde van het gebruik van de postbewijszegels.

A. Bosman

Geraadpleegde literatuur

Staatsblad, diverse uitgaven.
Postzegelkunde en Postwezen.
Nederlandsch Tijdschrift voor Postzegelkunde.
Dank aan de heer A.W. ten Geuzendam te s'Gravenhage voor de hulp bij de illustraties.

(Vervolg van pagina 5)

FILATELISTENVERENIGING 'NOVIOPOST'

Voorzitter:

A. Bosman, Dromedarisstraat 36
6531 NV Nijmegen. Tel. 557120

Secretaris:

J. M. Rijsdijk, Postweg 37
6523 KR Nijmegen. Tel. 221596

M. L. v. Houdt, Schepenenstr. 20
6525 XJ Nijmegen. Tel. 556160
Postrekening 575462 t.n.v.
Fil. ver. "NOVinPOST"-Nijmegen

L. A. Moonemans, Rijswickstraat 4
6525 RD Nijmegen. Tel. 557307
Postrekening 2744133 t.n.v.
Hoofd Rondzendingen "NOVIOPOST"

J. A. Dassel-Nienhuis,
Antiloopstraat 105,
6531 TM Nijmegen. Tel. 552698

P. G. M. Gerrits, Bolerostraat 42
6544 RK Nijmegen. Tel. 776745

Mr. F. M. Hilgers,
Prof. Huybersstraat 23,
6524 NP Nijmegen. Tel. 231150
Postrekening 5552048 t.n.v.
Hoofd Nieuwtjesdienst "NOVIOPOST"

Th. G. v. Hoogstraaten-v. Rijswijk,
Zebrastraat 18,
6531 TX Nijmegen. Tel. 550895

J. G. M. Rademaker, Wilsonstraat 19
6566 CN Millingen a/d Rijn.
Tel. 06813-1965.

J. M. 't. Zelfde, Marterstraat 50
6531 KC Nijmegen. Tel. 551438

Rondzendingen:

Hoofd:

L. A. Moonemans, Rijswickstraat 4
6525 RD Nijmegen. Tel. 557307

Subhoofd Oost:

Mevr. M. Dederen, Straalmanstraat 30
6521 JM Nijmegen. Tel. 232465

Subhoofd Goffert:

Mevr. Th. v. Hoogstraaten.
Zebrastraat 18
6531 TX Nijmegen. Tel. 550895

Subhoofd West:

J. Reerink, Hillekensacker 20-45
6546 LA Nijmegen. Tel. 779202

Subhoofd Zuid:

L. v. d. Sloot, Winkelsteegseweg 16
6534 XE Nijmegen. Tel. 551815

Boekjes voor de rondzendingen,
alsmede enveloppen voor de rond-
zending postwaardestukken zijn
op bovenstaande adressen verkrijg-
baar à f 0.60 per stuk.

NederLandse F. D. C. Dienst:

Postrekening 4346530 t.n.v.
Ned. F. D. C. Dienst-"NOVIOPOST".